

ԱՐՏԱՌԱՋԻ

Մի՛ խոռովիր, սիրեցեալդ իմ Հելէնէ, փարատէ՛ կասկածդ... Բէ՛, կը տեսնեմ որ արդէն աշօղ արտառնալով կը լինան... Բայց ճնթաղաբուծիւն մ'էր երկիրդ... հանդարտէ... կարեոր գործ մը զիս այժմ հօրս քովը կը կանչէ. թո՛ղ տուր սիրեցեալդ իմ Հելէնէ, որ առ այժմ մեկնիմ աստի Սուրբ գետնէն առելով շտապաւ դուրս կ'ելլայ)

ՏԵՍԻՆ Զ.

ԼԵՆԻՆ (առանձին)

Ինչ հրաժեշտ, միթէ խոյս չը՞տար ինձմէ Արտաազդ. Ինչ դէպք այդպէս տաղտուկ կ'ընեն իրեն իմ հոս ներկայութիւնս։ Այլ ինչ պաղ երակներու մէջ թողոց մեկնելուն... Ինչ ցըրտութիւն. հազիւ թէ ինձ աշօ մը ձգեց և զայն մէկէն երկաթիւն վրայ կ'ուղղէր... Ինչ խառն և շփոթ պատասխան, որ փոխանակ զիս հանդարտեցնելու՝ ևս առաւել վրդովեց... միթէ չըտեսայ որ երկաթիւն սիրտն վարսելու կը փութար... թէ որ վայրկեան մ'աւ ուշ հասնէի իւր դիակը պիտի գտնայի... Իսկ ինչ վիշտ՝ ինձ անծանօթ՝ իրեն տաղտկալի կը ցուցնէ կեանքը։ Մինչև հիմայ վիշտ չէի ճանչնար... Բէ՛, հաճախ ճիւղող որ երկթէ մագիւններով սիրտս կը քերէ... ահա առաջին անգամն է որ հետո անկեղծ է՛ Արտաազդ... Ինչ դաժան գաղտնիք լեզուն կողպած է այդպէս... խռոված էր, ես ալ խռոված էի. երէկ գիշեր անուրջիս մէջ է՛նմ գիտեր ինչ ահաւոր և դաժանատեսիլ ճիւղաք երևալովութեան մէջ կը պարէին. մինչև ցոյս արիւն տեսայ, արեան լճի մը մէջ ես ալ հօրս հետ կը լողայի... երբ արթնեցայ, համատարած լուսթեան մէջ լսեցի որ գիշերահաւն մեր տանեաց վրայ դարձած տխուր կը ճուար... կը վազեմ հոս, որպէս զի սիրելոյս ծոցին մէջ գիշերուան զարհուրանքս մոռնամ... Ինչ տեսայ... փուռ տեղ չըղեցեիրիմ հոս, վազեմ իւր ետէն, չ'ըլլայ թէ կրկնէ անձնատպանութեան փորձը և շահամ իր երբեք խելու գիշերն յուսահատող գաղտնիքը։ (Երկամ վրայ իյնալով) Մե՛ծ դի՛ք, խլեցէ՛ք իւր սիրտն վիշտը, ձեռքդ մահացու երկաթիւն, և մի՛ ընկղմե՛ք դուարթ օրերս յախտեանական սզոյ մէջ։ (Ելիկայ)

(Շարունակելի)

ՍԵՊՏԻՄ ԲԵՆԵՍԵՆ

ԱՆՆԵՐԵՆՈՅԹ

Անհղաղորդ շանթի հարուածն երբ լրտեմ, Երէնվափառ կեանքի մը սուզը կու լամ. Ե՛ւ, ո՛ր ի՞նչ այդ ժանտափուտը, կ'ըտեմ, Արդեօք լափեց... վայելչագեղ մի չու շան... Հ. Գրս. Ա.

ՔԱԶԱՍԻՐՏ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

Արտաազդի հաւատադրութեան առաւապելը, մինչև ցարդ ընդունուած է իւր իրականութիւն ամեն հին և նոր, պատմարաններէն, որոց հիմունքն կը կազմեն Ստրաբոն և Պլուտարքոս։ Սիրիշներուն հետեւելով տոհմային երկու մեծ պատմարաններն Հ. Մ. Չամչեանն և Հ. Բ. Գաթրընեանն, կուգան նոյն սխալ կարծիքն հիւրասիրելու իրենց գրուածոց մէջ, իրենց յատուկ գունատութիւնով, կարծես աւելի հաւատարի ընելու համար Անտոնիոսի սուտակասպաս պատմիչներու կարկառած ստույգները։ Ընթերցողի աչքի առաջ կը դնենք երկու ընագիրներն, որպէս զի դիւրին լինի դատելու մեր գրածներու ոյժն և ճշմարտութիւնն։

Չամչեան պատմահայրն կը գրէ. «Արտաազդ արքայ Հայոց երկուցեալ յարաշահանաց Անտոնիոսի, հերշտակութիւնս առաքեաց առ նա, և հաստատեաց ընդ նմա հաշտութիւն խաղաղութեան, խոստացեալ նմա՝ նիզակակից լինել Հոռոմայեցոց։...

Չայս լուեալ Հոգաւորանոսի կայսեր, թէպէտ և հաճեցաւ ընդ հաշտութիւնն բայց քանզի ի ծածուկ թշնամացեալ էր ընդ Անտոնիոսի, զրեաց առ Արտաազդ, մի նպաստել նմա, որպէս է տեսանել առ Դիոնիէի, (գիրք. Խթ.) — Արտաազդ արքայ գառաջիւնն անդ ոչ կամեալով թշնամութիւն ցուցանել առ Անտոնիոս, իբրեւ կոչեցաւ ի նմանէ յօգնութիւն ընդդէմ Պարսից, եկն առ նա վաղվաղակի հանդերձ վեց հազար հեծելովք և եօթն հազար հետեակօր և Անտոնիոս ոչ ունելով կասկածանս ինչ զնմանէ, ընտրեաց զնա իւր առաջնորդ ճանապարհի և ինամատար գործոց պատերազմին։ Այլ քանզի չկամէր Արտաազդ օգնել Անտոնիոսի, հնար հնարեցաւ, և մեկնեցաւ ի նմանէ հանդերձ զօրօքն, հաւանեցուցեալ զնա անդրէն դարձուցանել զնոսա առ նա »։

Նոյնպէս և Հ. Բ. Գաթրընեանն կը գրէ.